

Literárna reportáž v kultúrnej diplomacii medzi nacistickým Nemeckom a slovenským štátom

17.4.2026 - Peter Zlatoš | SAV

Ústav svetovej literatúry SAV, v. v. i., pozýva na hosťovskú prednášku Maxima Dulebu (FF UK v Bratislave) s názvom **Literárna reportáž v kultúrnej diplomacii medzi nacistickým Nemeckom a slovenským štátom. Podujatie sa koná v stredu 22. apríla 2026 o 14.30 hod. v zasadacej miestnosti Ústavu svetovej literatúry SAV, v. v. i., a zároveň online.**

[Link na pripojenie cez Zoom](#)

Meeting ID: 850 4247 6662

Passcode: 233675

Knižná produkcia literárnej reportáže – hybridného žánru na pomedzí žurnalistiky a umeleckej prózy – zaznamenala na našom území v období slovenského štátu (1939 – 1945) bezprecedentný nárast. Prednáška sa sústreďuje na to, akým spôsobom Úrad propagandy využíval tento žáner na propagáciu národného socializmu, upevňovanie slovensko-nemeckého „priateľstva“ a reprezentáciu Slovenska v rámci nacistického projektu *Novej Európy*. Hoci kultúrno-diplomatické vzťahy medzi „ochraňovaným štátom“ a „ochrannou mocnosťou“ zostávajú dodnes nedostatočne preskúmané, dobová reportáž poskytuje cenný pohľad na estetické stratégie, prostredníctvom ktorých bol slovensko-nemecký vzťah prezentovaný domácej verejnosti aj nacistickému hegemónovi.

Prednáška sa zameria na diela, ktoré najvýraznejšie tematizujú koncept „ochranného priateľstva“. Ide najmä o text z roku 1940 *Pakt statočných povinností: Politická reportáž o historických dňoch 23. – 26. novembra 1940* od Karola Murgaša, vedúceho Úradu propagandy v rokoch 1939 – 1941, a o texty redaktora a publicistu Juraja Gajdoša Brezu z rokov 1939 a 1940, publikované pod názvom *Nemecko mierové a bojujúce*. Analýza týchto diel ilustruje, ako vplyvní doboví propagandisti využívali reportáž na propagáciu medzirežimového vzťahu ako vstupu Slovenska do alternatívnej, fašistickej modernity prostredníctvom prekladovej operácie intermediálneho referencovania, teda evokovaním filmového zážitku v literárnom texte prostredníctvom špecifických postupov reportážneho žánru. Súčasťou prednášky je tiež analýza prekladu Murgašovej reportáže do nemčiny, chápaného ako forma manipulatívneho seba prepisovania do kultúry hegemóna. Toto prepisovanie zohľadňuje nacistického príjemcu a jeho seba vnímanie založené na predstave rasovej a kultúrnej nadradenosti na jednej strane, a seba výraz slovenského štátu ako seba vedomej, fašistickej dynamickej inštalácie na druhej strane. Takýto seba výraz si však Úrad propagandy dovoľuje len v kontrolovanej miere, v súlade s kooperatívnou fasádou, ktorou sa Nemecko prezentovalo voči kolaborujúcim satelitom. Preklad reportáže do nemčiny tlmí seba výraz Slovenska v prospech afirmácie „ochrancu“ a manipuluje jeho obraz v súlade s nacistickým diskurzom. Literárnoestetické stratégie v reportáži vychádzajúcej z dobovej kultúrnej diplomacie tak dopĺňajú aj postupy jej prekladovej manipulácie.

Podujatie sa uskutoční v rámci projektu VEGA *Preklad a prekladanie v dejinách a súčasnosti slovenského kultúrneho priestoru. Premeny podôb, statusu a funkcií: texty, osobnosti, inštitúcie*.

Bližšie informácie o podujatí nájdete na [internetových stránkach Ústavu svetovej literatúry SAV, v. v. i.](#)

Spracoval: Peter Zlatoš, Ústav svetovej literatúry SAV, v. v. i.

https://www.sav.sk?doc=services-news&lang=sk&news_no=13560&source_no=20